

Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määruse nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase määrusega muudetakse põhivõrguga liitumisel makstavate liitumistasude põhimõtteid liitujale paremini prognoositavaks ning täpsustatakse tingimusi, mil loetakse elektrienergia ja võrguteenuse kasutamine ebaseaduslikuks.

Eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna energiaturgude valdkonnajuht Karin Maria Lehtmets (karin.lehtmets@kliimaministeerium.ee), energiatõhususe ekspert Thérèse Liis Kilk (liis.kilk@kliimaministeerium.ee) ja nõunik Regina Hermandi (regina.hermandi@kliimaministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Anna-Liisa Kotsjuba (anna-liisa.kotsjuba@kliimaministeerium.ee). Keeletoimetaja oli Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse keeetoimetaja Aili Sandre (aili.sandre@just.ee).

1.1. Eelnõu eesmärk

Eesti on võtnud eesmärgi katta 2030. aastaks summaarsest elektri lõpptarbimisest taastuvenergiaga vähemalt 100%. Mitme samaaegse seadusemuudatuse eesmärk on kiirendada taastuvenergiale üleminekut ning võimaldada Eesti riigil täita eelmainitud eesmärk, luues eeldused põhivõrgu arenduskohustuse laiendamiseks. See tähendab, et seaduse mõjul on võimalik taastuvenergiat kiiremini arendada just seal, kus on selleks parim asukoht. Lisaks võimaldab seadusemuudatus ka tarbijatel ülekandevõrguga senisest kiiremini ja soodsamalt liituda.

Põhivõrguga liitumise protsessi peamised puudused, mis takistavad arendusi, on turuosaliste tagasiside põhjal investeringute valmimise ajakulu ning eelnev teadmatus liitumistasu suurusest ja protsessi ajakulust. Seadusemuudatus puudutab eelkõige ülekandevõrguga liitujaid. Nende jaoks muutub protsess selgemaks, lühemaks ja sageli soodsamaks. Tänu taastuvenergia kiiremale arendamisele – ka lõpptarbijaid, kelle jaoks toob taastuvenergiapõhine energiasüsteem kaasa lõpphinna languse. Oluline on silmas pidada, et eelnõu liiguks paralleelselt (mitte hiljem kui) koos taastuvast energiaallikast energia tootmiseks korraldatava vähempakkumise eelnõuga, kuna vähempakkumisel osalejad on huvitatud fikseeritud liitumistasuga liitumisest ning eelnõu jõustumine mõjutab vähempakkumisele tehtavat hinnapakkumist.

Põhivõrguga liitumise protsessi kiiremaks ja selgemaks muutmiseks on seega põhjendatud praegu kehtiva põhivõrguettevõtja arenduskohustuse täiendamine ja põhivõrguga liitumise protsessi ning võrgu-, sh liitumistasu ülesehituse ümberkujundamine nii elektrituruseaduses kui ka Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määruses nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“.

1.2. Märkused

Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määrus nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“ on kehtestatud elektrituruseaduse (hakkas kehtima 27.04.2019) § 42 lõike 3 alusel.

Eelnõu on seotud menetluses oleva elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõuga SE 556¹.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu § 1 käsitleb Vabariigi Valitsuse 14. veebruari 2019. a määruse nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“ muudatusi ning koosneb kuuest punktist.

Punktiga 1 täiendatakse § 21 lõike 2 juhtlauseid sõnaga „kulupõhised“, sest olemasoleva põhivõrguga liitumisel minnakse üle fikseeritud, hinnakirjapõhiste liitumistasudele, mis tuleb tasuda ühes osas (seonduvad muudatusettepanekud lisatakse käesolevasse paragrahvi lõigetes 5-8) ning siinkohal on vajalik täpsustada, et kulupõhiseks jäävad liitumistasud jagunevad osamakseteks.

Punktiga 2 muudetakse § 21 lõike 2 punkti 2, sest praktikas on prognooside ehk esialgse liitumistasu ja tegeliku hanketulemuse erinevus olnud väga suur ning ei ole mõeldav, et võrguettevõtja tasub liituja eest liitumistasu enne kolmandat osamakset. Sõnastuse muudatusega nähakse võrguettevõtjale ette võimalus liitujalt teise osamaksega küsida liitumislepingus ette nähtud tegelikust liitumistasust protsentuaalselt selline osa, et see moodustab koos esimese osamaksega 70% tegelike kulude alusel kujunenud liitumistasust. Senine seaduse sõnastus võimaldas lähtuda osamaksete suuruste puhul vaid prognoositud esialgsest liitumistasust.

Punktiga 3 täiendatakse § 21 lõigetega 5–8.

Lõige 5 näeb ette, et olemasoleva võrguga seotud liitumistasud tuleb maksta 60 päeva jooksul põhivõrguettevõtjaga liitumislepingu sõlmimisest arvates, kui ei ole kokku lepitud teisiti. Olemasoleva võrguga seotud liitumistasud on kirjeldatud kehtiva määruse § 25 lõigetes 4–6. Liitumistasu tasumine 60 päeva jooksul, mitte alles liitumise valmimisel, on tingitud põhivõrguettevõtja arenduskohustuse täitmisel juba tehtud investeeringutest ning sellest, et vähendada elektrivõrgu võimsuse broneerimise võimalust liitumislepingu täitmise perioodiks ilma kindla kavatsuseta võimsust kasutada.

2023. aastal jõustunud elektrituruseaduse muudatustega võeti tootmissuunaliste liitujate suhtes kasutusele tagatise nõue, mis aitas lahendada võrgu broneerimise probleemi. Seadusemuudatusega fikseeritud hinnale üle minnes ja maksetähtjaks 60 päeva kehtestamisel on võimalik kaaluda selliste liitumiste puhul eraldiseisvast deposiidist loobumist, kuna juba tasutav liitumise maksumus ja deposiidi maksumus on sarnases suuruses. Uue liitumistasu kontseptsiooniga lahendatakse piiratud võrguressursi kasutuse probleem ning võrgu broneerimine sama summa eest välistatakse.. Samuti on õigustatud liitumise maksumust küsida kohe liitumislepingu sõlmimisel, kuna võrguettevõtjale tekib kohustus võrku ette arendada ja võrgutugevduse kulutused on juba liitumise hetkeks tehtud ning läbilaskevõimsuse nn pudelikaela risk langeb võrguettevõtjale.

Lõike 6 eesmärk on täpsustada liitumistasu tagastamise tingimusi liitumislepingu lõppemisel enne selle täitmist (välja arvatud § 21 lõikes 7 sätestatud juhul²). Kui liitumislepingu lõpetamise põhjustab liituja, ei pea võrguettevõtja kandma ehk üldisesse võrguteenuse kulusse lisama selle

¹ <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7c0f41ff-beed-458e-af1d-ef6793e03bbd/elektrituruseaduse-muutmise-seadus/>.

² Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskirja § 21 lõige 7 näeb ette, et liituja võib liitumislepingu üles öelda, kui liitumise käigus selgub, et kulupõhine liitumistasu kujuneb üle kahe korra kallimaks võrreldes algselt liitumislepingus prognoositud kulupõhise liitumistasuga. Sellisel juhul tagastatakse liitujale tema makstud võrgutugevdus- ja võrguühendustasu ning kulupõhine liitumistasu, kuid kogu tagastatavast summast arvestatakse maha ülesütlemise hetkeks tekkinud ja ülesütlemise tõttu tulevikus tekkida võivad kulud.

konkreetsse liitumisega seotud kulusid (ei otseseid ega kaudseid). Seega on põhjendatud, et ka need kulud, mis liitumislepingu lõpetamise hetkeks ei ole veel selgunud, mõistetakse nende täpsustamisel liitujalt sisse. Kui liitumisleping lõpeb enne selle täitmist, ei ole võrguettevõtjal alati võimalik nõuda nn tegelikel kuludel põhineva liitumistasu maksmist enne, kui sellised kulud selguvad. Liitumistasu fikseerimisele ülemineku ja deposiidikohustusest loobumise korral tuleb tagada, et liitumistasusid liitumislepingu sõlmimise järel liitumislepingu peatamisel või lõpetamisel ei tagastata. Selline süsteem tagab, et arendajad taotlevad võrguga liitumist, kui nad on kindlad projekti teostatavuses. See aitab kaasa, et võrguinvesteeringud tehakse õigesse kohta ja õigetes mahtudes.

Lõike 7 eesmärk on võimaldada liitujale tagastada liitumistasu liituja enda soovil, kui liitumise käigus selgub kulupõhise liitumistasu tegelik suurus osutub üle kahe korra kallimaks võrreldes algselt liitumislepingus prognoositud liitumistasuga (kuna võrgutugevdus- ja võrguühendustasu komponendid on varem fikseeritud ega saa muutuda kaks korda kallimaks). Samuti sätestatakse, et liitumisleping lõpeb sellises olukorras. Vajalik vorm selleks tuleb liitumislepingust, sh ka elektrooniline vorm on kirjalikku taasesitamist võimaldav vorm.

Lõike 8 eesmärk on täpsustada elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõuga seaduse § 71 lõike 5 punktis 1 tehtava täpsustusega tootja piiramise kulude kompenseerimise põhimõtteid nii, et lisaks piirangutunni börsihinnal tuginevale hüvitisele kompenseeritakse tootjatele, kel on õigus nende tundide eest saada taastuvenergia toetust, saamata jäänud taastuvenergia toetus. See asjaolu tuleneb 5. juuni 2019. a Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (uuesti sõnastatud). Eelmainitud määruse artikkel 13, mis käsitleb koormuse ümberjaotamist, näeb ette, et kui kasutatakse muud kui turupõhist koormuse ümberjaotamist, peab ümberjaotamist nõudev võrguettevõtja maksma rahalist hüvitist ümberjaotamisest puudutatud energia tootmise, salvestamise või tarbimiskaja üksuse ettevõtjale, välja arvatud juhul, kui tootjad on nõustunud ühendamislepinguga, mille kohaselt ei ole energia kindel tarnimine tagatud. Rahalise hüvitise määraks loetakse määruse teksti järgi netotulu, mis oleks järgmise päeva turul saadud sellise elektri müügist, mis oleks nende üksustega toodetud, kui poleks esitatud koormuse ümberjagamise taotlust. Seejuures kui rahalist hüvitist makstakse energia tootmise, salvestamise või tarbimiskaja üksustele toodetud või tarbitud elektrienergia hulgast lähtudes, loetakse rahaline toetus, mis oleks saadud ilma ümberjaotamise nõudeta, netotulu osaks.

Punktiga 4 lisatakse § 24 lõikesse 3 sõna „jaotusvõrgus“ ning jäetakse välja sõna „lõpliku“, sest liitumislepingu pakkumuses sisalduv eeldatav liitumistasu võib võrguettevõtjast sõltumatutel põhjustel suureneda või väheneda. Liitumistasu lõplik suurus selgub viimase osamakse arve esitamisel ehk pärast tööde lõppu.

Punktiga 5 täiendatakse § 25 lõiget 1, et täpsustada jaotus- ja põhivõrguettevõtja liitumistasu arvutamise põhimõtteid, kuna jaotusvõrguettevõtja jääb kasutama senist kulupõhist liitumistasude arvestust, kuid põhivõrguettevõtja liitumistasud võivad põhineda fikseeritud hinnakirjal (s.o olemasoleva põhivõrguga liitumisel) või olla kulupõhised.

Punktiga 6 täiendatakse § 25 lõigetega 4–7.

Lõike 4 kohaselt tasutakse uue tootmisvõimsusega liitumise või tootmisvõimsuse suurendamise korral olemasolevas põhivõrgus elektrituruseaduse § 72 lõikes 6³ sätestatud võrgutugevdustasu (arvutatud § 72 lõike 6⁵ alusel) ja täiendav võrguühendustasu (arvutatud § 72 lõike 6⁶ alusel).

Lõige 5 sätestab liitumistasu määramise metoodika kliendi liitumisel olemasolevasse põhivõrku. Erinevalt tootmisest ei rakendata tarbimisele võimsuse lisamise tasu, sest tarbija tasub võrgutasu tarbitud elektrienergia eest ja võrguühenduse kasutamise eest, millega

põhivõrguettevõtja finantseerib muu hulgas arenduskohustuse täitmiseks tehtavaid investeeringuid.

Erandina tuleb tasuda võimsuse lisamise tasu olemasoleva tarbimise korral, kui tarbimisvõimsust on 12 kuu jooksul vähendatud ning tarbija soovib tarbimisvõimsust uuesti suurendada. Põhivõrguettevõtja kliendid maksavad võrgutasu lisaks tarbitud elektrienergia kogusele ka tarbimiskoha kasutamise ning võrgulepinguga tarbimiskohas kokkulepitud tarbimisvõimsuse eest. Perioodiliselt tarbimisvõimsust muutvad kliendid tingivad tariifimuudatused vähemalt kaks korda aastas, mis omakorda ei võimalda investeeringute stabiilset planeerimist ega anda klientidele õigeid hinnasignaale.

Lõige 6 sätestab rakendatava liitumistasu määramise metoodika kliendi liitumisel asukohta, kuhu põhivõrku ei ole rajatud või kuhu ei plaanita põhivõrguettevõtja investeeringute kava kohaselt võrku rajada, ning olukorras, kus liitumisega muudetakse tarbimiskoha tarbimis- või tootmistingimusi või mõlemat. Sellisel juhul tuleb kliendil tasuda lisaks elektrituruseaduse § 72 lõikes 6³ sätestatud fikseeritud liitumistasu komponentidele kulud kalkulatsiooni alusel. Selle sättega välditakse võrguinvesteeringute mõju ühiskondlikele kuludele näiteks juhul, kus kliendi potentsiaalne liitumispunkt asuks olemasolevast võrgust kaugemal ning ühendusliinid liituva kliendi ja olemasoleva põhivõrgu vahel on vajalikud vaid üksiku liituja huvides. Samuti ei ole põhjendatud suurendada olemasolevas võrgus selliste võrguinvesteeringutega ühiskondlikke kulusid, millega ei suurene olemasoleva elektrivõrgu läbilaskevõimsus, vaid suureneks ainult olemasolevate klientide toitekindlus ehk tegemist on reserveerivate ühendustega. Sellist põhivõrgu laiendust ei saa käsitada ühiskondliku huvi objektina ega finantseerida seda tarbijate tasutava võrgutasu arvelt. Näiteks tingiks ühe Ruhnu saarele rajatava 100 MW võimsusega tuuleelektrijaama võrguga ühendamise olulisi investeeringuid, kuid need ei oleks vajalikud ülekandevõrgu toimimiseks laiemalt. Seega on määрусesse lisatava teksti eesmärk säilitada reegel, mille kohaselt uude asukohta rajatava põhivõrgu ehitamiseks vajaliku liitumistasu hulka kuulub liituja tasutav kulupõhine liitumistasu.

Selliste kuludena, mida ei ole kajastatud põhivõrguettevõtja kehtestatud hinnakirjas, on mõeldud lisakulusid, mis võivad tekkida liitumisel nii olemasolevasse võrku kui ka uude asukohta. Sellised tööd hinnastatakse nende tööde tegeliku maksumuse järgi (kalkulatsiooni alusel, mis täpsustub hanke käigus). Sellised kulud arvestatakse olemasolevasse võrku liitumisel liitumistasu koosseisu, kui liituja peaks soovima suurendada olemasoleva võrguühenduse varustuskindlust (ja see tingib nt ühele toiteliinile täiendava, reservtoiteliini rajamise). Liitumine uude asukohta tähendab olemasoleva põhivõrgu laienemist sinna, kus põhivõrku ei ole. Näiteks kui liitumise tehnilise lahenduse koostamisel otsustatakse elektrijaama võrguga ühendamiseks alajaam üldse olemasolevast põhivõrgust eemale rajada ja liitumistasuna tuleb tasuda tegelike kulude alusel uue alajaama ja olemasoleva põhivõrguga ühendamiseks ehitatavate (õhu)liiniharude rajamise eest. Sellisel juhul lisandub võrgutugevdustasu olemasoleva võrgu läbilaskevõime suurendamise eest ning alajaama rajamiseks tehtavad tööd hinnakirja alusel.

Lühidalt tuleb liitujal tasuda võrgutugevdustasu, mis on võrgu tugevdamiseks ette nähtud kulud ehk tööd lisatava tootmis- ja/või tarbimisvõimsuse võrguga ühendamiseks vajaliku olemasoleva võrgu ülekandevõimsuse suurendamiseks. St olemasolevas võrgus uute ülekandeliinide rajamine, olemasolevate liinide läbilaskevõime suurendamine jt tegevused. Samuti loetakse olemasoleva võrgu läbilaskevõime suurendamiseks täiendava läbilaskevõimsuse tekitamine pingeastmete 330 kilovolti ja 110 kilovolti vahel (s.o 330/110 kv trafode lisamine ning sellega kaasnevad tegevused, nt trafode lahtrite rajamine).

Lõige 7 loetleb põhivõrguettevõtja olemasolevad liitumistasud ning nende arvestamise põhimõtted. Põhivõrguettevõtjal võib olla veel teisi liitumistasusid. Toimingu- ja menetlustasu ning projektijuhtimistasu arvestatakse elektrituruseaduse § 73 lõikes 1 nimetatud võrgutasude arvutamise metoodika kohaselt. Projektijuhtimistasu sisaldub võimsuse lisamise tasus ning moodustab 5 protsenti võimsuse lisamise tasust, mis on keskmine projektijuhtimisega seotud tegevuskulude maht liitumise korral. Projektijuhtimistasu kasutatakse tegevuskulude katmiseks ning selle ulatuses ei vähendata võrgutasude arvestamisel võrguteenuse osutamiseks vajalikku põhivara.

Eelnõu § 2 kohaselt jõustub määrus samal ajal elektrituruseaduse muutmise seadusega.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud ELi õigusaktidega.

4. Määruse mõjud

Kavandatud muudatus: põhivõrguettevõtjaga liitumisel makstavate liitumistasude parem prognoositavus.

Olemasoleva ülekandevõrguga liitumisel makstavate liitumistasude fikseerimine

Määruse muudatusega kaasnev mõju on positiivne, sest ülekandevõrguga liitujatele muutub liitumisprotsess selgemaks ning liitumise hind on olemasoleva võrgu piires fikseeritud ja juba protsessi alguses teada ehk suureneb õiguskindlus ja -selgus. Praegu on liitumishind ainult kulupõhine ja tegelik hind võib selguda alles siis, kui selgub võrgu arendamise tegelik kulu. Eesmärk on võimaldada põhivõrguettevõtjal olemasoleva võrgu piires alustada Eesti taastuenergia eesmärkide saavutamiseks vajalike taastuvelektrijaamade võrguga ühendamiseks taristuinvesteeringuid juba varem, enne konkreetse liitumistaotluse esitamist. Pikas perspektiivis mõjutavad tootmise tõttu tehtavad võrgutugevdused ühtviisi ka tarbimistingimusi positiivselt. Näiteks saavad tootmise liitmiseks tehtavatest elektrivõrgu tugevdamisega seotud investeeringutest kasu tarbijad, kui uuendatakse vananenud liine, mida tuleks teatud ajal nagunii teha.

Seni kehtinud regulatsiooni järgi tuleb nii tarbijal kui tootjal liitumisel tasuda kõik liitumisest tingitud kulud. Nende kulude välja selgitamiseks koostatakse võrguarvutused, kus võrgumudelisse lisatakse kas täiendav tarbimis- või tootmissuunaline võimsus ja seejärel selgitatakse välja kõik võrguelemendid, mis täiendava võimsuse lisandumisel võivad üle koormuda. Sellise võrguelemendi asendamise või rekonstrueerimise kulud (s.o võrgutugevduskulud) lisatakse liitumistasu koosseisu. Täiendavalt analüüsitakse liitumispunkti rajamisega seotud tööde mahtu (võrguühenduskulusid), mille kulud lisatakse samuti liitumistasu hulka.

Uue kontseptsiooni järgi tarbija liitumisel olemasolevasse põhivõrku võrgutugevduskulu ei rakendata ning tasuda tuleb vaid võrguühenduskulu.

Näide: Võttes näiteks 50 MVA ulatuses liitumise Aruküla alajaamas 110kV pingel, siis juhul kui esitada liitumistaotlus praegu võrguühenduse valmimistähtajaga 2026.a., on e-Gridmapi järgi võrgutugevduskulude maksumus ca 12 miljonit eurot, mille järgi 1 MVA maksumus oleks 240 000 eurot. Võttes aluseks esialgsete arvutuste järgi kavandatava fikseeritud liitumistasu määra 110kV pingel, s.o 65 000 eurot/MVA, oleks 50 MVA tootismooduli liitumisel fikseeritud liitumistasu võit ca 9 miljonit eurot (võrgutugevduskulud 3,2 miljonit eurot). Lisandub fikseeritud hinnakirja põhjal võrguühendustasu liitumispunkti välja ehitamiseks.

Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Muudatustega kaasnevad mõjud tervisele ja tervishoiukorraldusele, inimeste heaolule ja sotsiaalsele kaitsele, tööturule ja keskkonnale, rahvastiku arengule, soolisele võrdõiguslikkusele, võrdsetele võimalustele, inimeste õigustele on olematud või väga väikesed. Ei ole ette näha, et elanikele lisanduksid kulud ulatuses, mis võiks viia piirkonniti elektrivaesuse või elektriostuvõimetuse tekkimiseni. Taastuvelektril põhinev elektrisüsteem toob alla keskmise elektrihinna ning võrgu arenduskohustuse rakendamisega kaasnev võrgutasu kasv jääb elektritarbijatele kehtima hakkavatest madalamatest elektrihindadest tulenevale kasule ilmselt mitmeid kordi alla. Just selle sünergia tõttu on seadusega ette nähtud võrgutugevduste kulude finantseerimise jagunemine võrdselt tarbijate (ülekandetasu) ja tootjate (liitumistasu) vahel. Üksikisiku tasandil on asjakohased meetmed oma elektritarbimise juhtimiseks elektri salvestamise võimekuse arendamine, tarbimise ja (juhul kui on olemas oma elektritootmine, nt. päikesepaneelid) tootmise ajatamine, st. elektritarbimise suurendamine madalate elektrienergia hindade korral ja tarbimise vähendamine kõrgemate börsihindade ajal. Elektritarbimise kasv ja tootmist ning tarbimist juhtida võimaldavad (digi)lahendused, elektri jagamise võimaldamine tulevikus jne. aitavad liginull- või negatiivsete börsihindade korral olukorda veelgi leevendada. Määrus ei mõjuta haridust, teadust, kultuuri ega sporti.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Mõju looduskeskkonnale on väike, kuna muudatustega soodustatakse Eestisse uute taastuvenergiat kasutavate elektrijaamade rajamist, mistõttu suureneb taastuvelektri tootmise maht ja väheneb CO₂ heide, mis võib mõjutada positiivselt välisõhu kvaliteeti ja seega inimeste tervist. Taastuvenergiajaamade planeerimise ja menetluse protsessides hindavad arendajad igal juhul keskkonnamõjusid. Juba planeerimisel otsitakse asukoht, mis mõjutaks looduskeskkonda vähe või ebaoluliselt. Kuna määrus ei reguleeri elektrijaamade paigaldamise küsimusi, on muudatustel väike või kaudne keskkonnamõju. Kuna elektrienergia ja keskkonnaga seotud teemad jõuavad aina enam inimeste teadvusesse ja mõjutavad keskkonnaalaseid hoiakuid ja käitumist, võib eeldada pigem positiivset mõju keskkonnateadlikkuse kasvule ja seeläbi elu- ja looduskeskkonnale.

Mõju majandusele ja regionaalarengule

Kavandatud muudatused mõjutavad kaudselt kogu Eesti elanikkonda, sest riigi eesmärk on minna üle taastuvenergia toomisele ning ülesanne on tagada elektrienergia kättesaadavus igale Eesti elanikule. Kuna muudatus toob kaasa taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamise, siis on see nii riigi kui ettevõtjate vaates positiivse mõjuga. Muudatuse jõustumise järel võimaldatakse põhivõrguettevõtjal olemasoleva võrgu piires alustada Eesti taastuvenergia eesmärkide saavutamiseks vajalike taastuvelektrijaamade võrku ühendamisega seotud taristuinvesteeringuid varem. Samuti võimaldatakse jaotusvõrguettevõtjatel võrku ette arendades mõistlikus ulatuses arvestada tulevikus potentsiaalselt tekkivate turuosaliste vajadusi. Täpsemalt – tehes seda juba enne liitumistaotluste laekumist, tagades nii valmisoleku ajaks, mil taastuvelektrijaama arendaja on valmis elektritootmist alustama. Tuuleparkide rajamine on kulutõhus viis energia- ja kliimapoliitika eesmärkide (sh kliimaneutraalsele energiatootmisele üleminek, varustuskindluse tagamine, taastuvenergia osatähtsuse kasv) täitmiseks. Taastuvenergeetika arendamine ja edendamine on tähtis majandusharu, mis aitab kaasa riigi majanduse elavdamisele ja loob uusi töökohti. See aitab kaasa tööealise elanikkonna paikseks jäämisele ja hoiab mingil määral ära ka ääremaastumist. Samuti võib suurem taastuvenergia kasutuselevõtt tagada taskukohasema varustuskindluse Eesti elanikele.

Lahendus ei mõjuta eri piirkondi oluliselt erineval moel, kuid võib esineda sotsiaalseid ja majanduslikke arenguerinevusi vähendav mõju. Tugevdades võrku hajaasustusega piirkondades, kuhu rajatakse taastuvenergia tootmist, või võimaldades suurema tööstusobjekti

ja taastuenergia tootmisvõimsuse vahele rajada otseliini, võib muudatusega kaasnev lahendus elavdada majandust just maapiirkondades ning tagada töökohti.

Ettevõtlust mõjutab ühelt poolt kogu riigis võrgutasu teataval vähesel määral suurenemine, kuid teisalt vähenevad taastuenergia laialdasema kasutuselevõtu tõttu elektrienergia börsihinnad. Lahendus mõjutab kõiki ettevõtjaid võrdselt, sest võrgutasu ei ole Eestis kuidagi diferentseeritud. Taastuenergiaettevõtjate puhul leevendab lahendus turutõrkeid ja kogu Eestis on võimalik lihtsamalt taastuenergia tootmisvõimsusi olemasolevasse elektrivõrku lisada, mis varasema kulupõhise liitumistasu korral oleks mõnele ettevõtjale ülejõukäiv.

Mõju elanike ja leibkondade majanduslikule olukorrale on pigem positiivne, suurendades kulusid kogu riigis kehtiva võrgutasu tõusu tõttu (keskmise eratarbija võrguteenuse kulu aastases vaates suureneb u viis eurot), kuid suurendades Eesti elektribörsil suurema taastuenergia osakaalu tõttu madalamate elektrihindade tõttu hinnavõitu sellest kahtlemata rohkem. Leibkondade või üksikisikute tarbimiskäitumine on vaba ning oma energiatarbimise jälgimiseks ja võimaluse korral vähendamiseks on loodud palju digitaalseid lahendusi.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Muudatused ei põhjusta julgeolekuriski. Kui määrus aitab taastuenergeetika kasutuselevõttule kaasa, siis on riigi energiavarustus rohkem hajutatud ja elektrisüsteem paindlikum, mis energiajulgeoleku kontekstis on positiivse mõjuga, sest väheneb vajadus elektrienergiat importida. Elektrisüsteemi tootmisportfelli suurem mitmekesisus suurendab võimet tagada elektrienergia lõpptarbijate varustamine elektrienergia tipptarbimise ajal.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Mõju ulatus on väike, muudatused ei too kaasa olulisi muudatusi töökoormuses.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine too kaasa lisakulusid ega -tulusid riigieelarvele.

6. Määruse jõustumine

Määruse muudatused jõustuvad koos elektrituruseaduse muudatuste (eelnõu SE556 Riigikogus lugemisel) jõustumisega, kuna need on seotud selle eelnõu muudatustega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse EIS-i kaudu kooskõlastamiseks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Kaitseministeeriumile ja Justiits- ja Digiministeeriumile.

Eelnõu saadetakse tutvumiseks ja ettepanekuteks huvirühmadele taastuenergeetika nõukoja üldise meililisti kaudu jaotusvõrguettevõtjale Elektrilevi OÜ, põhivõrguettevõtjale Elering AS, Konkurentsiametile ning Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile.